

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ

Абрамянц А.В.

*викладач відділу підготовки прокурорів
з підтримання державного обвинувачення в суді,
Національна академія прокуратури України*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИМОГ ДО ПРИСЯЖНОГО

На теперішній час в нашій державі продовжується судова реформа, у зв'язку з чим існує потреба у розробці нових законодавчих змін, в тому числі необхідність вдосконалення інституту суду присяжних.

Впровадження інституту суду присяжних є істотним фактором підвищення довіри до суду. На думку В.М. Тертишника, саме законодавче закріплення основних засад функціонування суду присяжних дає можливість забезпечити «своєрідний умовний» поділ судової влади на дві відносно самостійні інституції: суд присяжних і професійний суддя, які контролюють один одного, що створює додаткові важелі стримувань та противаги проти свавілля й можливих проявів корупції та зменшує можливості судових помилок [1, с. 223].

Частина 4 статті 124 Конституції України наголошує, що народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних [2].

Кримінальний процесуальний кодекс України передбачає, що судовий розгляд судом присяжних можливий лише у випадку, коли особі обвинуваченій загрожує довічне позбавлення волі [3].

Відповідно до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» від 02.06.2016 (далі-Закон), присяжним є особа, яка у випадках, визначених процесуальним законом, та за її згодою вирішує справи у складі суду разом із суддею або залучається до здійснення правосуддя [4].

Частина 1 статті 65 Закону передбачає вимоги до присяжного, а саме присяжним може бути громадянин України, який досяг тридцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного окружного суду, якщо інше не визначено законом. В цілому зазначені критерії відповідають світовому досвіду, однак вказана норма заслуговує на увагу, в частині відсутності у присяжного юридичної освіти. З приводу чого, виникає питання, чи може особа брати участь у здійсненні правосуддя, яка некомпетентна у галузі юриспруденції?

Так, проаналізуємо законодавчо закріплене право присяжного, яке передбачено Кримінальним процесуальним кодексом України, а саме

присяжний має право брати участь у дослідженні всіх відомостей та доказів у судовому засіданні (частина 1 статті 386 КПК України).

Необхідно звернути увагу, що використовуючи вказане право в подальшому надасть можливість присяжному усвідомити весь обсяг доказової бази, та надалі для прийняття відповідного процесуального рішення здійснити оцінку доказів. Таким чином, дослідження доказів присяжними не повинно здійснюватись формально, оскільки згідно чинного законодавства присяжний вирішує справи у складі суду разом із суддею, тобто дорівнюється судді під судового розгляду.

Частиною 1 статті 391 КПК України передбачено, що нарадою суду присяжних керує головуючий, який послідовно ставить на обговорення питання, передбачені статтею 368 КПК України, проводить відкрите голосування і веде підрахунок голосів.

Відповідно до статті 368 КПК України, головуючий ставить на обговорення такі питання: 1) чи мало місце діяння, у вчиненні якого обвинувачується особа; 2) чи містить це діяння склад кримінального правопорушення і якою статтею закону України про кримінальну відповідальність він передбачений; 3) чи винен обвинувачений у вчиненні цього кримінального правопорушення; 4) чи підлягає обвинувачений покаранню за вчинене ним кримінальне правопорушення; 5) чи є обставини, що обтяжують або пом'якшують покарання обвинуваченого, і які саме; 6) яка міра покарання має бути призначена обвинуваченому і чи повинен він її відбувати, які обов'язки слід покласти на особу в разі її звільнення від відбування покарання з випробуванням; 7) чи підлягає задоволенню пред'явлений цивільний позов і, якщо так, на чию користь, в якому розмірі та в якому порядку; 7⁻¹) чи є підстави для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру; 8) чи вчинив обвинувачений кримінальне правопорушення у стані обмеженої осудності; 9) чи є підстави для застосування до обвинуваченого, який вчинив кримінальне правопорушення у стані обмеженої осудності, примусового заходу медичного характеру, передбаченого частиною другою статті 94 Кримінального кодексу України; 10) чи слід у випадках, передбачених статтею 96 Кримінального кодексу України, застосувати до обвинуваченого примусове лікування; 11) чи необхідно призначити неповнолітньому громадського вихователя; 12) що належить вчинити з майном, на яке накладено арешт, речовими доказами і документами; 13) на кого мають бути покладені процесуальні витрати і в якому розмірі; 14) як вчинити із заходами забезпечення кримінального провадження. Ухвалюючи вирок суд приймає до відома досудову доповідь з інформацією про соціально-психологічну характеристику обвинуваченого.

Тобто знову виникають питання, чи зможуть присяжні, які не мають юридичної освіти відповісти на питання, що вирішуються судом при ухваленні вироку та чи зможуть останні надати належну оцінку доказам?

Так, згідно чинного законодавства суд за внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінює кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність

зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення. Слід вказати, що ключовим є «керуючись законом», що повністю відповідає основній засаді кримінального провадження – законності, тобто для прийняття рішення не достатньо внутрішнього переконання. В першу чергу необхідно неухильно дотримуватись вимог законодавства.

Тому слід погодитись, що правотворчому органу доцільно законодавчо закріпити вимогу щодо наявності у присяжного хоча б базової юридичної освіти, що в подальшому вплине на високий рівень виконання завдань кримінального провадження та забезпечення справедливого судового розгляду справ.

В результаті вдосконалення інституту суду присяжних, система судочинства в Україні буде мати високий та зразковий рівень.

Список використаних джерел:

1. Тертишник В.М. Суд присяжних: суть ідеї та її мімікрія при реформуванні кримінального судочинства України / В.М. Тертишник, Н.С. Солнишкіна // Право і суспільство. – 2012. – № 3. – С. 221–224.
2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/9вр>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
4. Про судоустрій та статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402 – VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>

Бичок Т.П.

студентка,

Науковий керівник: Омельчук Л.В.

кандидат юридичних наук, доцент,

Університет державної фіскальної служби України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Сьогодні в Україні відбувається реформування системи правоохоронних органів, які здійснюють досудове розслідування. У зв'язку з цим Кримінальним процесуальним кодексом України від 2012 року передбачено створення нових органів досудового розслідування, зокрема Державного бюро розслідувань (далі – ДБР). ДБР мало би повноцінно запрацювати з 20 листопада 2017 року. Однак, на даний момент ДБР, де-юре створено, де-факто не здійснює свої функції, передбачені КПК України та Законом України «Про Державне бюро розслідувань».

Враховуючи наявні реалії функціонування ДБР виникає потреба у проведенні правового аналізу цього питання.